HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

איתיביה כופין קערה על הנר שלא יאחז בקורה בבתי גחיני דשכיח בהו דליקה וכן קורה שנשברה סומכין אותה בספסל ובארוכות המטה בכשורי חדתי דעבידי דפקעי נותנין כלי תחת הדלף בשבת בבתי חדתי דשכיחי דדלפי רב יוסף אמר היינו טעמא דרב חסדא משום דקא מבטל כלי מהיכנו איתיביה אביי חבית של טבל שנשברה מביא כלי אחר ומניח תחתיה א"ל טבל מוכן הוא אצל שבת שאם עבר ותקנו מתוקן נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות א"ר הונא בריה דרב יהושע ניצוצות אין בהן ממש וכן קורה שנשברה סומכין אותה בספסל או בארוכות המטה דרפי דאי בעי שקיל ליה נותנין כלי תחת הדלף בשבת בדלף הראוי כופין את הסל לפני האפרוחין שיעלו וירדו קסבר מותר לטלטלו והתניא אסור לטלטלו בעודן עליו והתניא אע"פ שאין עודן עליו אסור א"ר אבהו בעודן עליו כל בין השמשות מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא א"ר יצחק כשם שאין נותנין כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה כך אין כופין עליה כלי בשביל שלא תשבר קסבר אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת מיתיבי כל הני תיובתא ושני בצריך למקומו תא שמע אחת ביצה שנולדה בשבת ואחת ביצה שנולדה ביום טוב אין מטלטלין לא לכסות בה את הכלי ולסמוך בה כרעי המטה אבל כופה עליה כלי בשביל שלא תשבר הכא נמי בצריך למקומו ת"ש פורסין מחצלות על גבי אבנים בשבת באבנים מקורזלות דחזיין לבית הכסא ת"ש פורסין מחצלות על גבי לבנים בשבת דאישתיור מבנינא דחזיין למיזגא עלייהו ת"ש פורסין מחצלת על גבי כוורת דבורים בשבת בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים ובלבד שלא יתכוין לצוד הכא במאי עסקינן דאיכא דבש א"ל רב עוקבא ממישן לרב אשי תינח בימות החמה

דאיכא

איתיביה כופין קערה. של חרס על גבי הנר כו': **גחיני.** נמוכין: **וכן קורה שנשברה כו'.** משנה היא לקמן: **שנשברה.** בשבת: **ארוכות המטה.** לימונ"ש: **בספסל.** דכלי הוא ומותר לטלטלו: **בכשורי חדתי.** שלא נבדקו עדיין וכשמכביד משא הבית עליהן שהיו טחין על גגותיהן בטיט שכיחי דפקעי: **תחת הדלף.** לקבלו: **טעמא דרב חסדא.** דאין נותנין כלי תחת התרנגולת: **מפני שמבטל כלי מהיכנו.** שהיה מוכן מתחלה לטלטלו ועכשיו עושהו מוקצה: **מוכן הוא.** שאין בו מוקצה אלא איסורו ואם בא אחד ועבר על דברי חכמים שאסרו לתרום בשבת ותיקנו מתוקן ומותר לטלטלו ולאוכלו הלכך לאו מבטל כלי מהיכנו חשיב ליה: **אין בהן ממש.** ומותר ליטלן אחר שנפלו לתוכו: **וכן קורה כו'.** קס"ד שמהדקו שם ואינו יכול שוב ליטלו: **הראוי.** לשתיה. כל אלו משניות הן: **כל בין השמשות.** אבל נתנו שם משחשיכה מותר ליטלו אם אין האפרוחים עליו: **בצריך למקומו.** להשתמש במקום הכלי. ומתוך שיכול ליטלו לצורך מקומו מוליכו למקום שירצה: **לכסות בה את הכלי.** לסתום פי צלוחית: **על גבי אבנים.** מפני הגשמים שלא ימחו או לא יקבלו טיט מאחר ששרויות במים: **מקורזלות.** ראשן חד וראויות לקינוח דהוי דבר הניטל: **למיזגא.** להשען. שכל הסבתן כך היתה יושב קצת ונשען קצת על שמאלו:

דאיכא

דמבטל כלי מהיכנו. בפרק בתרא (ס) פירש בקונטרס דאסור משום דמתחזי כסותר וכאן פירש דחשיב כאלו מחברו שם בטיט: **טבל מוכן הוא אצל שבת.** אף על פי שאסור לטלטלו כדתנן בפרק מפנין (לקמן קכו:) מ"מ לא חשיב מבטל כלי מהיכנו כיון דאם עבר ותיקנו מתוקן[א] ק' לרשב"א דתנן במסכת תרומות בפ"ב (משנה ג) ומייתי לה בהניזקין (גיטין נד.) המעשר בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל ולישנא דקאמר הכא אם עבר ותיקנו משמע במזיד מדלא קאמר (ט) שאם שגג ותיקנו ונראה דנקט עבר כגון דלית ליה פירי אחריני דאמר בביצה בפרק י"ט (דף יז:) דאפילו במזיד יאכל עוד הקשה דבפרק בתרא (דף קנד:) תניא היתה בהמתו טעונה טבל ועששית מתיר את החבלים והשקים נופלים ואע"פ שמשתברין[ב] משמע דאסור להניח תחתיהן כרים וכסתות אלמא טבל לאו מוכן הוא ואור"י דאף על פי שמשתברין לא קאי אטבל אלא אעששית ועוד הקשה כי היכי דאמר דאם עבר ותיקנו מתוקן ה"נ כשמניח כלי תחת תרנגולת לקבל ביצתה נימא שאם עבר והסיר הביצה מותר הכלי לטלטל ואם כן ביטלת תורת ביטול כלי מהיכנו ולאו פירכא היא[ג] דהא כמו שהכלי עם הביצה אין לה היתר[ד] אבל טבל יש לו היתר על ידי תיקון[ה] ועוד הקשה היכא דאית ליה פירי אחריני בשוגג אמאי יאכל נימא מגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא ועוד מ"ש דהכא אמר דאם עבר ותיקנו מתוקן ובביצה בפ' אין צדין (דף כו: ושם) גבי בכור לר"ש דאמר אין רואין מומין בי"ט אמר שאם עבר וביקרו אינו מבוקר ואדא בר אוכמי דאמר בשוגג מבוקר אמרינן התם דליתא דמשבש ותניא: **כופין את הסל.** לעיל לא מצי פריך מינה[ט] דהגלה מנויה היא[י]: **בעודן עליו.** אבל אחר שירדו מותר לטלטלו נראה לר"י דקסבר דאין מוקצה לחצי שבת דלמ"ד בפ' אין צדין (ביצה כו: ושם) דיש מוקצה אסור לטלטלו אף אחר שירדו וקשה לרשב"א למ"ד יש מוקצה לחצי שבת אמאי כופין את הסל לפני האפרוחים והא מבטל כלי מהיכנו[יא] וקי"ל דאסור לבטלו דבסוף פירקין (ע) פריך סתמא דהש"ס והא קא מבטל כלי מהיכנו[יב] וכן בפ' מפנין (לקמן קכח:)[יג] ובפ' בתרא (דף קנד:) פריך אליבא דרב הונא אע"ג דלא מצינו שהיה סובר כן משמע דלכ"ע אסור לבטל כלי מהיכנו וכן אפרש בסמוך וי"ל דלמ"ד יש מוקצה לחצי שבת הך דכופין את הסל מוקי כר"ש דלדידיה ודאי שרי לטלטל הסל כשירדו דאפי' מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא לית ליה דהא מתיר להסתפק מן הנר שכבה (ס) א"נ הא דיש מוקצה לחצי שבת היינו לאכילה ולא לטלטול[יד] וא"ת רב יוסף דמפרש מתני' משום דאסור לבטל כלי מהיכנו לא אתיא מתני' כר"ש דלדידיה לא מבטל כלי מהיכנו כיון דשרי לאחר שכבה כי היכי דלא חשבינן הכא כפיית הסל ביטול כלי משום דשרי אחר שירדו וי"ל דלא דמי דהכא ודאי לא חשיב ביטול כלי כי מיד כשבאו על הסל בידו להפריחם ולהבריחם משם: **בעודן עליו כל בין השמשות.** תימה הא כיון דבידו להפריחם למטה הוי גמרו בידי אדם ולית לן למימר מיגו דאיתקצאי לבין השמשות כדמוכח בפ' אין צדין (ביצה כו:) דפריך ר' זירא למ"ד יש מוקצה לחצי שבת והא פולין ועדשים דמבשלים בי"ט דמעיקרא חזו לכוס כי שדינהו בקדרה חייתא (א) אידחו להו גמר (פ) בישולייהו איסתרו להו א"ל אביי ולטעמיך תקשי לך קדירות דעלמא דהא קדירות דשבתא בין השמשות רותחות הן ולאורתא קא אכלינן מינייהו אלא גמרו בידי אדם לא קמבעיא ליה כי קא מיבעיא ליה גמרו בידי שמים[טו] וי"ל דשאני קדירות אם הוה צריך להו בין השמשות היה מקררן[טז] וכן פולין ועדשים רצונו שיתבשלו בלא שום דיחוי אבל הכא רצונו היה שיעלו האפרוחין על הסל שלכך כפאו והרי שעה אחת הקצה אותו לצרכן ומיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא: **ושני ליה בצריך למקומו.** ההיא דנותנין כלי תחת הדלף[יז] איכא נמי לשנויי בדלף הראוי כדשני לעיל ובפרק משילין (ביצה לו. ושם) משני ליה הכי לרבי יצחק תימה לר"י מ"ש דגבי שמן תנא אין נותנין וגבי ניצוצות נותנין בתרוייהו הוה מצי למתני נותנין בצריך למקומו או בתרוייהו אין נותנין באין צריך למקומו ונראה לר"י דמעיקרא אשמעינן דאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת וגבי ניצוצות דבתר הכי אשמעינן דבצריך למקומו שרי אי נמי ר' יצחק[יח] אית ליה[יט] נמי דאסור לבטל כלי מהיכנו ולהכי גבי שמן אין נותנין אפילו בצריך למקומו ולרב הונא נפרש בסמוך דאית ליה נמי תרוייהו אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל ואסור לבטל כלי מהיכנו[כ] ואם נאמר דלרב יוסף לא אתיא מתניתין כר"ש דכיון דלדידיה מותר לאחר שכבה לא חשיב ביטול כלי אם כן מצינן למימר דאפילו רבה אית ליה דאסור לבטל כלי מהיכנו ואיצטריך למימר דהגלה שאינה מנויה לא התירו כדי לאוקמה מתניתין[כא] כר"ש וא"ת מאי צריך בכל הני משניות לאשמעינן דבצריך למקומו שרי ויש לומר דלגבי ניצוצות איצטריך לאשמעינן דלא תימא אפילו בצריך למקומו אסור משום דילמא אתי לכבויי וכן ההיא דכופין קערה שלא תאחוז כו' וההיא דקורה שנשברה נראה לרשב"א דאיצטריך לאשמעינן דלא חיישינן שמא יעלה את הקורה דאסור להעלות כדתנן בפ' שואל (לקמן קנא:) וכן קורה שנשברה סומכין אותה כו' לא שתעלה אלא שלא תוסיף: **כופה עליה כלי שלא תשבר כו'.** כל הנהו דמייתי ידע המקשה דמצי לשנויי בצריך למקומו אלא שרוצה לידע אם יש לתרץ בענין אחר[כב]: **דאייתור מבניינא.** כדאמר לקמן בפ' כל הכלים (דף קכד:) הני לבני דאייתרי מבנייא שרי לטלטולינהו:

דחשיב

מסורת הש"ס

א) לקמן קז. קכא., ב) נ"א ת"ש, ג) לקמן קנא:, ד) ביצה לה:, ה) [לקמן מז: קכח: קנד:], ו) [תוספתא פ"ד], ז) [ביצה לד: לה.], ח) לעיל מב: לקמן מז:, ט) לקמן קכח: [תוספ' פט"ז], י) [תוספתא פ"ד], כ) [ביצה לו.], ל) שם לו., מ) שם לו. ע"ש בכופים שינויים, נ) דף קנד. וכ"כ רש"י לקמן קכח: ד"ה וכסתות, ס) [דף מו.], ע) [נ"ל בישולייהו חזו להו. דבש תמרן].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה טבל מוכן. שאם שגג. עי' לעיל לח ע"א תוס' ד"ה שכחו ובתוספתא דף מב ע"ב תוס' ד"ה היכא דלאמטר וכדבריו שם: תוס' ד"ה בעודן עליו. א"נ הא דיש מוקצה. עיין לקמן דף מד ע"ב תוס' ד"ה יש עליו מעות:

רב נסים גאון

באבנים מקורזלות של בית הכסא. תמצא פירושו בפרק המוציא יין (דף פא) דזגין על לבי מדרשא אמר להו רבותי שיעור אבנים מקורזלות מותר להכניסן לבית הכסא כו'. בלבני דאייתור מבנינא דחזיין למיזגא עלייהו. עיקרם בפרק כל הכלים ניטלין בשבת (דף קכד) אמר רב נחמן הני ליבני דאשתיור מבניינא שרי לטלטלינהו משום דחזו למיזגא עלייהו, ובמסכת יום טוב [דף לא] בפרק המביא כדי יין ממקום למקום.

רבינו חננאל

ובבתי גחיני, כלומר בתים נמוכים להיאחז בהן דליקה מילתא דשכיחא היא. וכן כולם פירק רבא לדבריו שאינה מצויה התירו הצלה אליבא דרב חסדא. רב יוסף אמר מ"ש דרב חסדא משום דאי שרית ליה לקבל הביצה בכלי במקום מדרון כבר ביטל אותו הכלי היום שאסור לטלטלו והביצה בתוכו כשם שאסור לטלטל הביצה, אבל כפיית הכלי על הביצה אינו ביטול, שאם הוצרך לכלי הכלי מותר לו לטלטלו שהרי אין על הכלי כלום ולא מבטל כלי מהיכנו. איתיביה אביי [חבית] של טבל כו', והא טבל אסור לטלטלו. ושני ליה טבל מוכן הוא שאם עבר ותקנו מתוקן הוא. ושני בניצוצות, ניצוצות אין בהם ממש והכלי שמקבל בו הניצוצות לא מיבטל ומותר להשתמש בה. וספסל שסמכו בה הקורה, רפויה היא שיכול ליטלה ולהשתמש בה. והכלי שמקבל בו הדלף, בדלף הראוי לשתייה שהמים מותרים וכ"ש הכלי. וכן הסל שכופין שיעלו וירדו בעודן האפרוחים עומדין על הסל, כל בין השמשות שנעשה מוקצה, ואם לאו מותר. ור' יצחק חולק על רב חסדא ואומר אפילו לכוף עליה בשביל שלא תישבר ביצה בשבת אסור, דקסבר אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת. ואותבינן עליה כל הני ופריק בצריך למקומו.

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלכה כג סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שי סעיף ו:

מא ב מיי' שם הל' כה:

מב ג מיי' שם טוש"ע או"ח סימן שיג סעיף ז:

מג ד מיי' שם הלכה כד טוש"ע או"ח סימן שלח סעיף ח וסימן תקכח סעיף ג:

מד ה ו מיי' שם הלכה כה סמג שם טוש"ע או"ח סימן שח סעיף לט:

מה ז מיי' שם טוש"ע או"ח סימן שטז סעיף ד:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בעודן וכו' כי שדינהו בקדרה אידחו להו כצ"ל ותיבת חייתא נמחק:

לעזי רש"י

לימונ"ש. יצולים (מוטות אורך בעגלה, מטה וכו').

מוסף רש"י

כופין קערה על הנר. לכתחילה, שלא תאחוז את הנר, ואשמעינן דכלי ניטל לצורך דבר שאינו ניטל בשבת (לקמן קכ.). ובלבד שלא יכבה (לקמן קכא.). בספסל. שהרי תורת כלי עליו (לקמן קנא.). תחת הדלף. לקבלו בתוכו מפני טנוף הבית (ביצה לה:). דקא מבטל כלי מהיכנו. דדומה לסותר בנין (לקמן קכח:). שאם עבר ותקנו מתוקן. כיון דבהגבהת תרומה ומעשר מתקנו דבשבת שרי, אין זה מוקצה מחמת איסור (ביצה לד:). בדלף הראוי. שכן ראוי לשתיה (שם לו.). ולסמוך בה. זוקפה כנגד חולה וסומך בה (שם ג.). אבל כופה עליה כלי. ואף על פי שאינה ניטלת, הכלי ניטל מפני צורכה (שם). על גבי אבנים. שנבנין בבנין ושכחן מתמלחלין צריך לחזור ולגבנן, שאינן מקבלות את הטיט יפה והבנין שוהה ליבש (שם לו.).

תוס' ישנים

א) וזה אין להקשות דלר"ש אמאי חשיב במתניתין ביטול כלי מהיכנו הא אם עבר וכיבה מותר השמן כמו גבי טבל שאם עבר כו' וי"ל שאני לדבריו היכא דאיכא איסורא דאורייתא ולא אמר ביה שאם עבר כו':

מוסף תוספות

א. אשתכח דקליש איסוריה ולא חשבינן ליה כמבטל כלי מהיכנו. רשב"א. ב. הכלים שהטבל בתוכן כגון חבית מלאה יין ושמן של טבל. תוס' הרא"ש. ג. דאנן הכי קאמרי, שיש לכלי זה שעת הכושר אפי' בעוד שאותו דבר שנאסר הוא עליו. תוס' הר"ן. ד. [ו]מקרי ביטול כלי מהיכנו. תוס' הרא"ש. ה. פי' לפירושו, דכיון שהאיסור הגורם לאסור הכלי הוא דבר שיש לו תקנה [ו]לצאת מאיסורו בלי שום מעשה, אין בו כח לחשוב הכלי מבוטל מהיכנו מחמתו ואפי' בעודנו עליו, דלא אלים איסוריה, משא"כ בביצה שא"א להתיר איסורה בו ביום וגם גופו של כלי לא יהא מותר

ת"ש אחת ביצה [שנולדה] בשבת ואחת ביצה שנולדה ביו"ט אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי ולא לסמוך בה כרעי המטה, אבל כופה עליה כלי כו'. ומשני הכא נמי בצריך לאותו מקום, פי' לאותו מקום של כלי ולא למקום הביצה, וכיון שמותר לפנות מאותו מקום ולטלטלו מטלטלו למקום הביצה וכופהו על הביצה, וכן כולם. א)ולא יתכן לישב ע"ג הביצה כדי שלא יטנפו בגדיו לפיכך כופה עליה כלי ויושב עליו. וכל התיובתות פשוטות הן.

א) ט"ס כאן ופי' אחר בצריך למקום הביצה לישב.

אלא בעבירה שיש בה מעשה, דאילו תקון טבל אפשר במחשבה, שנותן עיניו בצד זה ואוכל מצד אחר. ריטב"א. ו. [ד]לרב יוסף דמפרש טעמא דמתני' משום ביטול כלי מהיכנו לא אתיא מתני' כר' שמעון, דלדידיה לא מבטל כלי מהיכנו. תוס' הרא"ש. ז. כדאיתא לקמן. רשב"א. ח. בפתילה הצריכה הבהוב. תוס' הרא"ש. ט. לרבה. ריטב"א. י. כי זה דבר רגיל ומצוי הוא. ריטב"א. יא. דאפי' לאחר שירדו אסור לטלטלו כיון דאתקצי בשבת שעה אחת. תוס' הרא"ש. יב. גבי נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות. תוס' הרא"ש. יג. גבי הא דקאמר רב יהודה בהמה שנפלה לאמת המים מביא כרים וכסתות ומניח תחתיה, ופריך והא מבטל כלי מהיכנו. תוס' הרא"ש. יד. במוקצה לטלטול אין מוקצה לחצי שבת כשלא היו עליו כל ביה"ש דליכא מיגו. ריטב"א. טו. אלמא לא אמרי' גמרו בידי אדם מיגו דאתקצי בין השמשות. תוס' הרא"ש. טז. [ו]אוכלן מיד, ולא ניחא ליה במה שהם רותחות. תוס' הרא"ש. יז. לא אצטריכא לשנויי הכי. תוס' הרא"ש. יח. תרתי. ריטב"א. יט. חדא שאין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת כדקאמר הכא בהדיא, ואידך. ריטב"א. כ. וכיון שכן, כל הנך מתני' דמוקמי' להו בצריך למקומו, לאו למימרא דסגי לי' בהכין, דאכתי אצטריך לן למימר בהו כל הני פירוקי דפריק בהו רב יוסף משום דלא יבטל כלי מהיכנו. רשב"א. כא. אפי'. תוס' הרא"ש. כב. דהא בהנהו דמייתי בסמוך אית לי' שינויא אחרינא. תוס' הרא"ש.